

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Joia.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Credeul nostru.

Neam cu trecut zbuciumat cum suntem noi Românii, puțină vreme ne-a rămas să ne rînduim munca pe toate tărîmurile deschise de înaintarea omenirii.

În frământările de veacuri, vremea n'a fost în mâinile noastre. Și puțină vreme cît am avut-o, a trebuit să o folosim ca să rîspingem atacurile, ce tăiau mai adînc și mai fără preget în carnea și în osul nostru ca neam și ca cetățeni. La lupta întîie ne mîna dragostea, la a doua datoria. Și cum siliți eram să le împlinim pe amîndouă cu toată puterea noastră — vreme nu ne a rămas să ne rînduim munca, așa cum interesul neamului nostru o cerea.

Împrejurările însă s'au schimbat prin străcurarea anilor și azi individul e silit în nizuirea spre înaintare prin dragostea de sine și de neamul său, în vreme ce și neamul silește pentru această nizuință pe fie-care individ, din care se formează acest neam.

Încetul cu încetul s'au format grupe de interese, cari sub puterea dragostii de frate și-au adăpostit toate doririle sub mîndrul steag al naționalismului, în deplină convingere, că la un lucru bun cu mai mulți sorți de izbîndă te întovărășești cu fratele tău decît cu streinul.

Această convingere a fost nutrită poate în mare parte în conștient și de masele mari ale poporului nostru și de fruntașii acestora atunci, cînd și prin manifestări politice, și prin crearea de așezăminte economice cu duh românesc, au cercat să întărească puterea neamului, ca astfel prin asta să dea țării cetățeni aleși și omenimii luptători vrădnici în calea și lupta spre progres.

În această convingere cinstită își are temelia și rostul întreaga noastră viață și luptă politică, socială și economică — puse dela început pe baze curat naționale și prin urmare separate de nizuințele altor neamuri.

Pe această convingere e întemeiată și puțină și modesta noastră muncă, ce-și găsește expresie în nizuințele date la iveală prin foaia „Tovărășia”.

Că această convingere nu este numai „teoria” noastră — dovadă ne sunt cei peste 7000 abonați ai foii „Tovărășia”, înșiruiți sub steagul acestei convingeri, fără reclamă, fără siluri de „autoritate” și fără porunca vre unei organizații oficiale.

Cînd o foaie economică a ajuns să fie talmaciul poate slab, dar sub orice raport cinstit și

fără cotitaturi oficiale a unei mase atît de impunătoare — ca „puține” alte foi — am crezut că e datorința noastră să spunem *îngrijorările* ce le avem în fața unor *fapte* pe cari nu le putem cuprinde în raza convingerii spuse mai înainte.

Credința noastră este că pînă cînd în politică ne este impusă lupta *națională* și în viața socială ne este siluită *separarea*, pînă atunci nici în viața economică, nu ne este permisă „cooperarea” imbiată de „anumite împrejurări”!

Cine poate admite năzbatia ca în strada Șaguna de pildă să fiu dușman cu Artur, cu care ajungînd în strada Măcelarilor să mă împrietenesc, să fiu tovarăș fiindcă, sunt alte împrejurări — din o stradă în alta?

Ori cred aderenții „situațiilor și a împrejurărilor” că pe terenul politic și social dacă am face anumite tovărășii nu s'ar putea și nu „să servesc interese bine pricepute ale unei părți din societate și ale poporului nostru”?

Doar toți cei ce urmăresc ținută contrară credeu ui nostru național pe ori care teren, își motivează în primul rînd această ținută cu „foloasele de zi”, ce le pot atinge prin „folosirea rezervelor de energii și puteri de lucru în întreprinderi lucrative direct în mijlocul poporului nostru”.

Pînă cînd însă astfel de „tovărășii pe alte terene sunt socotite de trădări și făptuitorii acelor de transfugi — nu ne putem împăca cu nici un fel de tovărășie fie aceea chiar motivată prin „întreprinderi anumite” — *nici pe terenul economic!*

Credința noastră e că în momentul cînd ne-am împăca cu astfel de „cooperări”, ne-am nimici temelia pe care să ridicăm, așa cum o avem, întreaga noastră organizație economică — separată de organizațiile celorlalte popoare din țară, și n'am mai avea îndreptățirea muncii împărțită după crederile politice și naționale!

Ținînd seamă de aceasta, noi nu găsim nici o greutate în „marcarea marginii”, pînă la care să pot întinde organizațiile noastre economice în întreprinderile lor — ori în fixarea „tacticii de operațiune” ce au a o observa între împrejurările noastre economice, sociale și politice”.

În împrejurările noastre de azi numai activitate economică *asezată pe baze naționale*, — putem și ne e îngăduit să săvîrșim și admitînd asta — avem și „marcarea marginii” și fixarea „tacticii de operațiune”.

În momentul cînd alți concetățeni d'ai nostri și puterea de stat admite și face colonizări *politice* și pune în slujba acestei politice *organizații economice* susținute cu banii țării, — noi suntem datori să răspundem prin o apărare și o muncă economică — *asezată pe cel mai distinct temelii naționale*.

Intru cît în lupta aceasta nu s'ar adăpostii și interese joshnice și geșeftării împreunate cu risipă de bani și energie publică din partea contrară — am fi cei dintîi, cari am admite această întrecere.

Căci credința noastră, de atîtea ori mărturisită este, că cea mai solidă dezvoltare economică numai pe baze naționale să poate îngriji.

D'aci apoi urmează firesc că, deși ne dăm seama de internaționalismul muncii și a capitalului, — rînduirea acestei munci și a acestui capital mai ducătoare la țîntă o socotim, cînd e pusă pe baze naționale!

Fie care neam își are trebuințele lui și are oalitățile lui speciale și prin urmare puterea și importanța fie-cărui neam, ca factor economic, e deosebită! Pentruca acești factori economici deosebiți să și poată desvolta întreaga lor putere de muncă și toate energiile, ce le au — desigur că chiar în baza principiilor de economie națională, — trebuie să nizuiască la formarea de tot atîtea *grupări economice separate*, cari să le dea cadrele trebuincioase pentruca să-și poată folosi toată puterea lor economică, ca astfel să fie factori folositori prin neamul lor, patriei, și prin asta omenimii întregi!

Iată pentru ce organizațiile economice puse pe baze naționale le credem noi și sunt dovedite ca mai potrivite și mai puternice — între ori ce împrejurări și în ori ce țară! La temelia acestor espuneri prin urmare nu să găsesse veleități politice și dacă cu toate acestea, mai ales aici în Ungaria, cerem organizații economice pe temelii naționale mai cu dinadînsul, o facem siliți de împrejurările date, o facem pentrucă puterea statului de mult a adims și forțează în practică acest principiu, pe care îl aplică unilateral și în mod pătimaș!

Organizațiile economice așezate pe temelii naționale nu înseamnă, și nu e bine să fie, războiri cu celelalte organizații la fel. Între împrejurări normale, aceste organizații să chiar întregesc și să ajutăm împrumutat, în vederea progresului, ce trebuie să-și aibă ca țîntă! La noi în țară însă, împrejurările sunt anormale, și prin

urmare și felul de muncă și organizare își are, fatal, părți mai mult ori mai puțin speciale, cari a-dese nici nu pot fi îndreptățite sub raportul principiilor adevăratei economii.

Pînă nu este dat să scimbăm aceste stări anormale, trebuie să lum situația așa cum este și să nizium, chiar și prin mijloace speciale, să ne apărăm interesele și în aceste împrejurări!

După ce azi, puterea unui neam este cu atît mai bine alimentată cu cît la temelia are o organizație economică așezată pe cel mai curat naționalism — credem că e datorința noastră să întărim aceste baze și mai ales în împrejurările noastre de aici și de azi să nu îngăduim nici o „tirguală” nici o „cooperatie” nici o „afacere privată” prin care s'ar știrbi cît de puțin separatismul, și prin el naționalismul muncii și organizației noastre economice!

Cînd cerem aceasta nu putem fiacuzăți nici, cu „ultraisme”, nici cu „veleități politice”, nici cu porniri de „ură de rasă”, — căci credința spusă aici e din convingere cu temelie economică, din convingere că pe această cale să asigurăm mai bine fericirea neamului nostru și prin el fericirea patriei, ai cărei cetățeni loiali suntem și am fost!

* * *

Iată, onorată redacție a „Revistei Economice”, ca organ oficial al băncilor române asociate — din ce convingeri și din ce motive am scris articolul „Semne îngrijorătoare” pe care spre marea mea suprindere l'ați înpricinat Dvoastră și n'ați îngăduit să vorbiască vreunul din cei pilduiți.

Căci atît cazul băncii „Ardeleana” cît și celelalte cazuri amintite, au fost sulevate ca pilde, ca dovezi, că avem cuvînt să stăm îngrijați în fața novelor întorsături a felului de muncă contrar convingerilor espuse mai sus și, credem, nutrite de majoritatea neamului nostru.

Noi ne susținem convingerile spuse și nu ne tirguim pe „împrejurări” și d'aceea, între noi fie zis, respingem cu toată indignarea inimei noastre însinuările nemeritate cu „eventualele daraveri personale” — fie și numai caracteristicile frecării dintre conducătorii celor „două” sau chiar „trei” bănci românești din aceeași localitate — cum spuneți Dvoastră.

Eu cel ce scriu, sunt director de bancă în altă localitate — și nu pot avea daraveri personale în aceeași localitate cu cei dela „Ardeleana” ori dela celelalte „două” ori „trei” bănci românești din „aceiași localitate”.

Pe mine partea „eventual“ personală nu m'a preocupat, mai ales că asta eu, și ca prieten și ca membru în comitetul de supraveghiere al „Ardelenii“, — o știu în condiții ireproșabile.

Cred însă că e o mare greșală că „în fundă m“ discuțiile *principiare* — cu răfuiele personale.

Vasile C. Osvadă.

Adunarea tovarășilor.

După cum am scris, în luna trecută s'a ținut în orașul Hamburg mare adunare, la care au luat parte fruntași ce-și dau seama de însemnătatea tovarășilor și stegari s'au făcut pentru întreruperea creștinescului gând sălășluit în întovărășirea muncii și a capitalului.

La această adunare a vorbit și trimisul tovarășilor din Ardeal, dl Constantin Popp, șef de birou la »Albina« și redactorul »Revistei Economice« din Sibiu.

Di Popp a făcut o dare de samă asupra mișcării cooperative din Ungaria, pe care o reproducem și noi în întregime.

Ne pare rău că dl Popp n'a fost complet în darea sa de samă, și mai mult regretăm că a întrelăsat să amintească tocmai cele mai caracteristice, și sub raportul cooperativei, cele mai însemnate începuturi de tovarășie, ce le avem noi românii diu Ungaria.

Lângă Ibașfalău avem o tovarășie pentru pregătirea de doage. În Bănat avem o altă tovarășie, obște pentru arendarea de pământ, iar lângă Cluj avem o tovarășie pentru exploatarea de păduri de brad.

Între toate, credem, cu toată modestia, că este mai de frunte tovarășia pentru asigurarea vitei lor. Și după ce știm că mai ales cei din Germania s'au preocupat mult de acest fel de tovarășie, socotim că era bine să le fi spus dl Popp că și noi Românii din Ungaria avem o astfel de tovarășie și încă așezată pe baze în multe privințe originale.

Cu toate aceste trebuie să fim mulțumitori dlui Popp pentru marele serviciu adus cooperativei din Ungaria, făcându-se talmaciu aspirațiilor vrednice a unei părți din neamul românesc, în lupta economică, puternica armă a tovarășilor economice.

Darea de samă a dlui C. Popp la congresul tovarășilor ținut la Hamburg este următoarea:

La Românii din Ungaria, cari după cea din urmă numărare a populației numără 3,200.000 de suflete, mișcarea pentru alcătuirea de tovarășii este mai nouă; abia are un trecut de 10—15 ani.

În urma împrejurărilor politice nepriincioase Românii din Transilvania și Ungaria au fost lipsiți până în anii 70 de orice organizație economică. În anul 1872 ei întemeiază înființarea lor institut de bani, »Albina« în Sibiu, având un capital începător de K 600.000, care însă azi a ajuns la K 3 milioane.

Acestei fondări îi urmară în curând alte fondări nouă, înființând azi numărul institutelor de bani române din Ungaria să urcă deja la 200, având un capital social de Kor.

25,000.000, rezerve în sumă de Kor. 10,000.000, și active totale de Kor. 180,000.000; depunerile administrate de ele să urcă la suma de Kor. 95,000.000, iar profitul lor în ultimul an să poată prețui la Kor. 3,000.000.

Deși întemeiate, după exemplul »Albinei« în marea lor parte ca societăți pe acții, totuși, după firea și afacerile lor, instituturile de bani române sunt adevărate bănci populare. Ele sunt în mare parte întemeiate de popor, își au sediul în sate și orașele, de unde isprăvesc pe lângă condiții ușoare trebuințele de credit ale poporului dela sate, deșteptând și ajutând în mijlocul acestuia totodată duhul păstrării.

Din beneficiile lor anuale băncile române din Transilvania și Ungaria jertfesc an de an sume mari — în anul 1909 cel puțin Koroane 150.000 — pentru scopuri culturale: pentru susținerea de școli populare, întregiri de salare învățătoarești, mese studențești (»Albina« din Sibiu singură susține deja de ani de zile o »masă a studenților«, la care 50 de școlari săraci capătă prânz gratuit), pentru stipendii la studenți săraci, ucenici și calfe de meserii, pentru biserici, spitale și diferite reuniuni.

În privința aceasta instituturile de bani române sunt de o dărnicie care este întrecută la diferitele popoare ale Ungariei numai de Sașii transilvăneni.

Mișcarea pentru alcătuirea de tovarășii a început la Românii din Ungaria — lăsând la o parte unele încercări neisbutite ale »Albinei« cu reuniuni de credit sistem Schulze-Delitzsch în primii ani ai ființei sale și de alte câteva însoțiri — abia în anul 1894. Dela anul acesta încep a să înființeze în satele românești din comitatul Sibiului, în urma stăruințelor și a propovăduirii făcute de »Reuniunea română de agricultură«, din Sibiu, înființate însoțiri de credit sistem Raiffeisen, al căror număr azi să urcă în acest comitat deja la 18.

De aici mișcarea pentru înființarea de tovarășii sătești s'a răspândit apoi treptat și asupra celorlalte comitate cu populație românească: Făgăraș, Cluj, Bistrița-Năsăud, Sălăgiu, Caraș-Severin etc.

Insuflete de izbînda cu cari însoțirile sătești lucră deja de ani de zile la ridicarea bunăstării țărănimii la Sașii transilvăneni, în regatul vecin al României și la Românii bucovineni, în ultimii 5 ani, cercurile conducătoare ale Românilor din Transilvania și Ungaria au început a fi cu multă băgare de samă față de mișcarea pentru alcătuirea de tovarășii. Aceasta este ajutată acum atât cu bani prin instituturile de bani, cât și prin scrisul prin foi, »Revista Economică«, (Sibiu) și »Tovărășia«, (Orăștie); preceum și prin prelegeri populare asupra însemnătății tovarășilor tinute în despărțămintele »Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român«, din Sibiu.

Mișcarea aceasta a dat deja rezultate îmbucurătoare. Numărul însoțirilor românești de tot soiul azi este deja de 200, din cari sunt:

80 însoțiri sătești de credit

50 însoțiri sătești de consum

și 5 însoțiri de producțiune și valorizare.

Restul sunt reuniuni sătești pentru asigurarea vitelor, reuniuni de înmormintare și alte categorii de însoțiri.

Însoțirile românești din Transilvania și Ungaria, îndeosebi cele de credit, sunt în marea lor parte întemeiate neatîrnător, își acopăr trebuințele de credit dela instituturile de bani române; o parte: însoțirile comunale de credit, din comunele românești aparțin »însoțirii centrale regnicolare de credit« întemeiată pe baza articolului de lege XXIII: 1898; iar însoțirile de consum stau aproape exclusiv în legătură cu centrala însoțirilor de consum »Hangya« din Budapesta.

În urma dezvoltării îmbucurătoare, ce au luat diferitele soiuri de însoțiri românești, să arată tot mai mult lipsa de a întruni aceste însoțiri, azi încă răslețe, în o centrală proprie a lor. Aceasta probabil va și urma și anume în cadrul centralei institutelor de bani române existente, întemeiată la 1907 ca tovarășie »Solidaritatea« din Sibiu, care în adunarea sa generală din acest an a luat deja privitor la înzestrarea și organizarea satelor românești pe calea însoțirilor câteva hotărîri de însemnătate.

Întemeiată această centrală, cu altă ocazie sigur va fi cu putință a arăta roadele ce le au însoțirile românești de tot soiul, în numeri a cărora alcătuire de astădată, fiind mișcarea încă tinără și răsleată — n'a fost cu putință.

DELA

»Reuniunea propriet. de vite, din Orăștie — Szászváros«.

Direcțiunea Reuniunii noastre va ținea în cursul lunii Noemvrie o ședință plenară, cînd va aduce hotărîri de mare însemnătate pentru mult făgăduitoarea dezvoltare a Reuniunii.

Membrii Reuniunii, cari în temeiul praxeii de până aci ar avea de făcut vre-o propunere chemată să înlesnească înaintarea Reuniunii, sunt rugați să ne trimită propunerile în scris — cel mult până la 5 Noemvrie.

Dela Bistrița.

Primum dela dl Pavel Tofan, medic veterinar al orașului Bistrița, și neobosit tovarăș de muncă, un raport amănunțit, din care ies la iveală străduințele vrednice de laudă pentru înființarea unui despărțămînt întovărășind comunele din jur. Dăm de data asta numai datele de competență, iar în numărul viitor vom da raportul întreg. Iată-le:

În orașul Bistrița și'n comunele din jur Reuniunea noastră are azi 477 membrii, cari au subscris 1025 cuate, aceștia au asigurat 1794

de vite în valoare de 441.175 coroane.

Numerii aceștia sunt dovada cea mai strălucită despre sporul, ce Reuniunea noastră a făcut în părțile Bistriței, — sub conducerea dlui avocat Dr. Tripon și la stăruința dlui medic veterinar Pavel Tofan. Încrăstăm cu bucurie și la acest loc, că cărturărimea din acele părți a fost și e cu trup și suflet pentru mișcarea aceasta. Vor lua oare pildă aceia, cari n'au decît cuvinte ușoare și nechibzuite pentru mișcarea aceasta?

Controla de toamnă.

În conglăsuire cu rîndurile regulamentului pentru asigurarea vitelor, direcțiunea Centrală va face în toamna aceasta înființarea controlă asupra purtării registrului și asupra valorii vitelor asigurate.

Îndată după sistarea boalei lipicioase de unghii și de gură să vor rîndul și revidările prețurilor asigurate. Terminul acestor schimbări și revidări să va vesti în timpul cel mai scurt.

Aici amintim de nou că membrii Reuniunii să înștiințeze și prețuitorii să statornicească numai prețul real (adevărat) al vitelor, căci cu prilejul controlă, întru cît să vor găsi date neadevurate, cei vinoși vor fi răspunzători.

Pagubele.

În despărțămîntul I-Central s'au întimplat următoarele pagube:

1. Membrului Ioan Cotruș, din Dîncul-mare i-a pierit o vacă asigurată în 250 Cor. Pricina nenorocirii fiind boala de splină, nu s'a putut folosi nimic. Păgubitul și-a primit despăgubirea în suma de 200 Cor.

2. Membrului Achim Sirb, bătrînu, din Bujtur (lângă Hunedoara) i-a pierit o vacă asigurată în 240 Cor. din pricină c'a fost încuiată mai multă vreme. Păgubitul a cerut povăț dela oamenii pricepători din comună, aceștia însă n'au putut ajuta nimic. Pielea s'a vindut iar restul până la 192 cor. l-a dat Reuniunea.

Direcțiunea noastră rîndue pentru aceste două pagube două încassări.

*

În despărțămîntul II-A s'a întimplat o pagubă membrului Iacob Lucaciu, din Teiuș. Direcțiunea noastră n'a luat încă hotărîre asupra acestui caz.

Aviz de plată.

Direcțiunea noastră provoacă încă odată pe toți membrii să plătească restanțele ce le au, fiindcă despăgubirile nu se vor mai da decît la membrii, cari sunt deplin în regulă cu plățile. Că anume cite cazuri au de plată membrii, să poate ceti din numărul trecut de »Tovărășia«.

*

Comunele de nou înscrise le-am împărțit în chipul următor:

La despărțămîntul I-C, comunele:

Ianova (Margitfalva) și Bradul (comit. Hunedoara).

La despărțămîntul II-A, comunele:

Gilău și Partoșul (lângă Alba-Iulia).

In preajma noelilor alcătuirii ale „Solidarității“

Chestiunea însoțirilor.

(Urmare).

Hotărârea adunării generale a „Solidarității“ relative la chestiunea însoțirilor e cunoscută. Prin această hotărâre, băncile asociate sunt invitate ca în cercul lor de activitate să-și dea tot concursul moral și material pentru înființarea însoțirilor menite să ușureze și perfecționeze mijloacele de producție și circulație a avutului poporului nostru.

Prin aceasta hotărâre așadar, băncile sunt invitate dar nu sunt obligate, să-și dea concursul la înființarea de însoțiri, ceea ce va să zică că băncilor le stă în libere voie să participe sau nu la acțiunea pentru înființarea de însoțiri. Băncile noastre vor putea să lucreze după buna lor chibzuială și tot ce li-să cere este, ca în acțiunea lor să preferă însoțirile prin cari producția și circulația avutului poporului nostru să fie favorizate și despre acțiunea lor să facă an de an raport direcțiunii „Solidarității“.

Dar direcțiunea „Solidarității“ a înțeles că numai cu această hotărâre, cauza însoțirilor prea puțin va fi înaintată. Tocmai de aceea ca să vie în ajutorul acțiunii, ca să dea băncilor noastre și puțința de a executa hotărârea adusă de adunarea generală a „Solidarității“, a pus în lucrare pregătirea unui tractat cu îndrumări practice relative la modul de alcătuire și felul însoțirilor de cari avem lipsă, cum și relativ la administrarea și controlarea diferitelor însoțiri.

Tractatul, după cât știm, e o lucrare aproape terminată, care de sigur în anul curent, va fi și dată publicității. Și dacă ne e permis — pentru orientarea cetitorilor noștri — să avansăm unele informațiuni cu privire la cuprinsul acestei lucrări, putem spune:

1. că în ce privește modul de alcătuire al însoțirilor, să recomandă — după împrejurări — atât însoțirile ocazionale, bazate pe § 62 al legii comerciale ungare, însoțiri, cari iarăși — cu considerare la responsabilitatea membrilor — pot fi cu răspundere limitată și nelimitată și

2. că în ce privește felul însoțirilor pentru ușurarea și perfecționarea mijloacelor de producție să recomandă

a) însoțirile pentru cumpărarea de mașini și unelte agricole;

b) însoțiri pentru procurarea de semințe, pomi, vițe de vie etc.;

c) însoțiri pentru procurarea vitelor de soi, rimătorilor, oilor, galitelor etc.;

d) însoțiri pentru arindarea și cumpărarea de pământ, păduri, pășuni etc.;

iar pentru ușurarea și perfecționarea mijloacelor de circulație să recomandă:

a) însoțiri de magazin, unde produsele să se poată depune și asupra lor să se poată conține împrumuturi;

b) însoțiri pentru vânzarea produselor agricole: bucate, nutrețuri, semințe, apoi vin, poame, miere etc.

c) pentru producerea și vânzarea produselor animale: lapte, lână, brinzeturi, unt, uoă etc.;

d) însoțiri pentru procurarea mijloacelor necesare în scopul uscării poamelor, fierberea vinarsului, vinului etc.;

Toate aceste soiuri de însoțiri — cum și altele despre cari vorbim — să recomandă în atențiunea băncilor asociate. Și noi așa credem, că ori cât de modestă s'ar prezenta aceasta lucrare, ea pusă în mâna unor oameni dornici de înaintarea poporului nostru, va putea face bune servicii cauzelor noastre economice mai cu samă că și în privința administrării și controlării însoțirilor să recomandă un sistem simplu și ușor, care s'a validat cu succes chiar și la unele însoțiri românești puse sub supravegherea unei bănci de ale noastre.

În chipul acesta, nădăjduim, se va face un mic început pentru organizarea vieții noastre economice pe baza însoțirilor. Zicem anume un început, pentru că nici intențiunea direcțiunii „Solidarității“ n'a fost ca prin hotărârea adusă ori prin tractatul, ce să pregătească, să rezolve definitiv această chestiune. Din contră — lipsindu-i până azi ori ce îndrumare dată de relațiile vieții noastre practice — ea n'a voit altă decît să provoace unele încercări, ca să producă experiențe, pe baza cărora să se poată orienta în acțiunea sa viitoare. Căci e nelindoios, că într'un an sau doi, mai cu samă după ce adunarea generală a „Solidarității“ a obligat și pe revizorii experți să urmărească activitatea singuraticelor bănci în această privință — vom ajunge să avem primele experiențe, cari sigur ne vor indica mai hotărît, ce e de făcut. Căci de făcut, e foarte mult. A dovedit-o aceasta chiar și discuția — ori cât de puțină a fost — urmată în adunarea generală a „Solidarității“ relativ la acest obiect. Așa d. ex. știe ori și cine, că a fost o părere generală că pentru preătirea elementelor culte reclamate de acțiunea pentru însoțiri, să fie rugate consistoarele noastre a da viitorilor preoți și învățători și instrucție relativ la chestiunile aparținătoare studiului despre însoțiri. Tot asemenea să știe că chestiunea stipendiării unor bărbați, cari să studieze organizația însoțirilor la alte popoare — încă e o idee care preocupă direcțiunea „Solidarității“. În sfârșit ideea întocmirii unor cursuri și conferențieri ambulanti cari să propovăduiască cultul pentru însoțiri încă este o problemă care să va discuta în cercurile aparținătoare băncilor noastre.

Dar, a cerca să le facem toate deodată, ar fi un lucru greu și ne-

practic. Știm prea bine că chestiunea însoțirilor e urgentă și neamfnabilă. Cu toate acestea sperăm, că primele experiențe, ce ne va da acțiunea pusă la cale, ne vor fi de mare folos și ele ne vor indica o cale sigură pe care azi durere, nu o avem — ca și această chestiune urgentă să poată fi rezolvată fără întârziere.

Cadastru și dări.

(Continuare din numărul 9).

Despre dări peste-tot.

Dările sunt peste-tot de trei feluri, și anume:

I. Darea erarială, sau a statului.

II. Darea sau aruncul comitatens.

III. Darea sau aruncul comunal.

I. Darea erarială.

În darea erarială să socotește:

a) darea directă,

b) aruncul general, și

c) darea indirectă.

a) Darea directă.

Darea directă să alcătuească din următoarele dări și anume:

1. Darea de pământ.

2. Darea de casă (să socotească într'un chip după casele date în chirie, și în alt chip după casele locuite de proprietar, sau date în cinste pentru locuire).

3. Darea de clasa I.

4. Darea de clasă II, sau darea capului.

5. Darea de clasa III, sau darea după venit.

6. Darea de clasa IV, sau după salare la an.

7. Darea întreprinderilor obligate la arătarea socotelilor față de dirigătorii (băncile, tovărășiile, și alte întreprinderi înființate prin însoțire).

8. Darea de mine (bășagari, ocne).

9. Darea după rente și după camăta împrumuturilor.

b) Aruncul general.

Aruncul general să socotească după darea directă, și să măsoară în procente (socoteala după sută), așa după cum vom arăta mai târziu la măsurarea dărilor.

c) Darea indirectă.

Sub numele de dare indirectă să înțelege:

1. darea de cătanie.

2. Darea după pușcă.

3. Aruncul pentru susținerea spitalelor obștești.

II. Aruncul comitatens.

Sub numele de arunc sau dare comitatensă să înțelege:

1. Darea drumului.

2. Aruncuri după trebuința comitatului.

3. Darea de câni, (sumele ce să adună din comune trec în folosința comitatului, iar ce să adună din orașe să lasă la îndămnă magistratului).

III. Aruncul comunal.

Să măsoară după darea directă și, — după trebuințele comunei, — e mai mică, ori mai mare.

Care-i temelu de socoteală la măsurarea dărilor?

Peste tot dările să măsoară după venitul ce-l are plătitorul de dare,

și luate pe rând, venitele ce sunt puse la dare sunt următoarele:

1. La darea de pământ să ia venitul curat al pământului, sau venitul catastral, — după cum i-să zice.

2. La casele date în chirie să ia chiria, ce o ia proprietarul casei dela chiriași; la casele locuite de proprietar sau date în cinste spre locuire aruncul să face după numărul odăilor.

3. Darea de venit clasa I o plătesc economii după numărul servitorilor și a servitoarelor trecuți de 16 ani.

4. Darea de venit clasa II să socotească după numărul membrilor familiei (ai casii) trecuți de de 16 ani, dar în vîrsta sub 60 de ani, dar numai după cei ce pot lucra. Mărimea dării să stăturească după darea directă a anului trecut, după ce să trage din ea darea de venit de casa II. Capul familiei (casii) în ori-ce vîrstă ar fi totdeauna plătească darea aceasta. Nu plătesc darea aceasta aceia, cari au avut de plată în anul trecut dare directă în sumă sub 10 coroane.

5. La darea de venit clasa III-a să ia drept temei fasonarea (mărturisirea) celui-ce are de a plăti darea aceasta. Antistia comunală (oficiul de dare, — în orașe) trimite o coală cu întrebări, și pe aceasta e dator a scrie fiecare, care-i pus la darea aceasta, — că anume ce venite are. Definitiv (de ispravă) să stăturească darea aceasta cu privilegiul pertractărilor asupra dării de venit.

6. Darea de venit clasa IV. să socotească după salariul anual.

7. La darea de rentă și după camăta împrumuturilor să ia drept temei de socoteală mărimea cameții, ce-o primește, cel-ce dă împrumut.

(Va urma)

Nicolae Tănase,
funcționar la „Ardeleana“.

Insoțirile de credit

sistem Raiffaisen.

Pregătirile pentru înființarea centralei.

Comitetul central al „Reuniunii române agricole sibiene“, adresează către Direcțiunile însoțirilor de credit sătești, următoarea chemare:

Onorată direcțiune! De data aceasta putem să Vă vestim cu bucurie, că cauza însoțirilor de credit (sătești) românești din Transilvania și Ungaria, a fost adusă în zilele dinții ale lunii Septemvrie în mod vrednic la cunoștința „Congresului cooperativ internațional din Hamburg“ și prin el, la cunoștința străinătății.

Dacă la acest congres cu puțință a fost a se vorbi despre mișcarea însoțirilor noastre de credit, meritul este al Reuniunii noastre prin faptul, că stăruind cu mulți ani înainte asupra însoțirilor peste tot, a adus la cunoștința obștei roadele binefăcătoare a puținelor noastre însoțiri din comitat, și această muncă îndemn a fost și încurajare a fost pentru înființarea de tovărășii și în celelalte comitate locuite de Români.

Cum însă mai este mult de făcut în această direcțiune, credem de datorința noastră a stăruind neînecat și a scoate la iveală tot ce

să face în această direcțiune și mai ales de a arăta pe calea raportului nostru general roadele aduse de însoțirile noastre de credit!

Indrăsnim a Vă ruga, să binevoiiți a ne trimite cât mai în grabă socotelile însoțirii D-voastre sistem „Raiffeisen“ pe 1909, însoțite de un raport amănunțit, din care iasă la iveală schimbările în economia din comună dela înființarea însoțirii încoace; numărul membrilor însoțirii, al deponenților, cu sumele de depuneri, numele membrilor din direcțiune și a celor din comitetul de supraveghere. Din acelaș raport să iasă la iveală mai departe lucrările de interes obștesc economic întreprinse de însoțire, cum și cele ce sunt pe cale a se face în viitor.

Cu o cale ne luăm voie a pune și de data aceasta Onorabilei Direcțiuni în vedere, că pentru a asigura bunul mers în afacerile însoțirii și pentru a regula legătura dintre însoțiri și organele statului cu privire la bilanț și impozite, la rapoarte anuale etc., am recurs la bunăvoința Direcțiunii „Casei de păstrare din Săliște“; rugându-o ca să însărcineze pe directorul său dl Constantin Herța, ca în calitate de revizor general, să facă reviziuni la toate însoțirile noastre, cu acel adaus, că dacă D voastră până în prezent n'ați cerut ajutorul dlui Herța, să binevoiiți a o face fără zăbavă dat fiind, că modestele jertfe, pe cari însoțirea le-ar aduce, să răsplătesc prin povețele folositoare, ce domnul Herța le dă persoanelor încredințate cu purtarea socotelilor.

Spre orientarea D-voastră vă punem în vedere, că cauza înființării Centralei tovarășiilor noastre ce-am plănuit-o dela alătuirea întiielor noastre însoțiri sătești e atât de înaintată, încît în timpul cel mai apropiat însoțirile noastre vor fi chemate la adunarea generală.

De încheiere Vă mai comunicăm, că cu scop de a urma pregătirea acelor cerute la diferitele ocaziuni, am tipărit și punem în vânzare cu preț redus blanchetele următoare: a) protocolul adunării generale; b) consemnarea alfabetică a membrilor; c) invitări la adunarea generală; d) declarațiune de participare; e) declarațiune de eșire din însoțire; f) documente de cassă; g) rapoarte anuale către tribunal; h) rapoarte cvartale către tribunal despre schimbarea intrată în șirul membrilor; i) atestat comunal despre convocarea adunării generale; j) registre despre cumpărarea de imobile; k) registru despre votarea împrumuturilor și l) registrul membrilor.

Mulțumindu-Vă pentru osteneala d-voastră, Vă rugăm să primiți expresia dragostei frățești.

Sibiiu, 17 Septemvrie 1910.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucața, Vic. Tordășianu,
pres. secretar.

ȘTIRI

Insoțiri nouă. În Cincul-mare s'a înființat sub firma „Minerva“ o însoțire de consum și valorizare. Ținta noiei însoțiri e să provadă pe membrii săi cu tot felul de unelte economice bune cu preț cât mai mic și să mijlocească vânzarea cu bun preț a produselor economice. Membrii în direcțiune sunt: D. Stănuț, V. Mărginean, V. Popp, Dr. V. Comșa, D. Antinie, A. Pologea și L. Boalcăș.

În comuna Tăut din comit. Bihor s'a înființat de asemenea o însoțire de consum și valorizare cu aceeași țintă ca și cea din Cincul-mare.

Ambele aceste însoțiri s'au înființat cu ajutorul și în urma pornirii centralei „Hangya“ din Budapesta. Și de data aceasta trebuie să vestim, că în mijlocul nostru și în vederea ochilor noștri se înfăptuiește aceleași „împărecheri“ cași cele despre cari am scris în numărul trecut. Lucrul acesta până cînd numai ici și colea ni-e dat să-l vedem, nu are însămnătate deosebit de mare. Ne tînem însă — și credem că cu multă îndreptățire — că pornirile acestea răzlețe, vor ajunge să fie fie tot mai dese, și e bine să ne gîndim încă de acum cum s'ar putea stavili cucerirea de terem a unei societăți străine. Cu „mintea Românului din urmă“ odată-ce societatea aceasta va prinde rădăcini, cu greu vom mai izbuti.

Prelegere despre asigurarea vitelor — la Ghiroda. Ni-se scrie: Despărțămîntul «Asociațiunii» din Timișoara a ținut adunarea sa generală în comuna Ghiroda. După cetirea rapoartelor oficioase obișnuite, a urmat prelegerea despre «Tovărășii» a dlui preot Popovici. Prelegerea a fost ascultată cu cel mai mare interes și cei de față s'au pătruns atât de mult de foloasele tovarășiilor, încă într'un glas au hotărît înființarea unei tovarășii pentru asigurarea vitelor.

Să scumpesc banii. Pentru mulți cetitori ai foii noastre lucru acesta va fi de neînțeles. Se vor întreba: cum? banii să se scumpească. Da — vor zice — înțelegem și știm, că carnea s'a scumpit; am auzit, că să vor scumpi lemnușele și petrolul, — dar scumpirea banilor nu știm cum s'o înțelegem. Și cu toate astea așa e. Și cum că așa e vor înțelege mai bine aceia dintre cetitori, cari vor avea „de regulat“ ceva pela bănci. Dacă vor face bine socoteala, vor vedea că-au plătit mai mult ca pînă acum tot după acelaș împrumut, în aceeași sumă. Vor întreba la cassă că cum să face că de data ată plătesc mai mult și vor primi, scurt, răspunsul: S'au scumpit banii!

Pentru aceia, cari ar voi să știe

pricina scumpirii banilor, amintim că între altele împrumutul de 500 milioane ce statul l-a luat, a făcut ca pe piața de bani să se împuțineze banii, de altă parte la banca austro-ungară starea lucrurilor e așa fel, încît o scumpire a banilor nu să mai poate ocoli. — Băncile mai mici, ținînd socoteala de banca austro-ungară, vor scumpi și ele banii.

Starea sămănăturilor, după raportul ministerului de agricultură, e următoarea: Culesul cucuruzului aproape în toate părțile țării e pe sfîrșit. Recolta e prețuită oficios în 49.9 milioane măji metrice față de 41.1 milioane măji metrice din anul trecut. Socotit una-cu-alta o holdă catastrală a dat aproape 4 măji metrice. Cartofii timpurii s'au adunat aproape în toate părțile și au dat rod bun; cei mai tomatnici au suferit mult din pricina peronosporiei, care le-a uscat foile înainte de ce s'ar fi întărit rădăcina. Recolta de cartofii, cu toate pagubele, va fi mijlocie; în numeri ne dă 46.2 milioane măji metrice față de 49.9 mil. mm din anul trecut. Napii de nutreț și de zahăr au dat rod foarte bun. Trifoiurile, luțerna livezile și pășunile sunt încă bune. Rodul viilor în toată țara au fost slab, parte din pricina grindinei, parte din pricina peronosporiei și a putrezirei, — care s'a ivit chiar naintea culesului.

Concurs cu premiu. Cu scop de a fi cât mai folositori obștei noastre de pretutindenea, care se îndeletnicește tot mai mult cu cultura pomilor, publicăm prin aceasta concurs pentru cea mai bună carte de pomărit, în care să se dea îndrumările de lipsă în toate trebile pomăritului.

Cartea să se scrie în stil popular spre a putea fi înțeleasă de ori-care econom doritor a cultiva pomi.

Lucrarea cea mai bună va fi premiată cu 100 cor. și se va tipări pe spesele Reuniunii.

Manuscriptele să se înainteze sub scrisului comitet până la 1 Ianuarie 1911 n.

Sibiiu, 13 Octomvrie n. 1910.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucața, Vic. Tordășianu,
presid. secretar.

Altoi, — dela stat. Numărul cel mai nou al foii oficioase a ministerului de agricultură „Földmívelésügyi Értesítő“ publică o dare de samă despre altoii ce sunt de vânzare din școalele de altoi ale statului. Conducerea acestor școli primește prenotări până la 31 Decembrie. Cu preț redus să capătă altoi numai dacă să înaintează o cerere cu timbru. În cerere e de a să arăta ocupația, locuința și posta ultimă, și e de a să înainte sau de-adreptul la ministerul de agri-

cultură, sau prin conducerea școlilor sau oficiilor forestiere — la minister. Preoții, învățătorii, notarii comunali, oficianții de stat și economii pot primi astfel de altoi cu preț de jumătate sau chiar mai ieftin, au de a înainte numai o petiție cu timbru de 1 Coroană. Dacă economii dintr'o comună să întovărășesc pot face cererea laolaltă și atunci să face o listă despre altoii, ce-i cere fiecare. Cererea aceasta să înaintează la pretorele, care la rîndul său o trimite la ministru. Școalele de altoi comunale, dacă voiesc să aibă altoi, au de a înainte o cerere cu timbru de 1 Cor. până la 31 Decembrie a. c. Cererile ajunse mai tîrziu nu să iau în samă.

Stîrpirea șoarecilor de cîmp. Din toate părțile țării vin vești că șoarecii s'au înmulțit înspăimîntător și că pagubele pricinuite de ei să urcă la sume uriașe. În multe locuri economii nu cutează peste tot să samene, fiindcă aceia ce azi samănă, în două trei zile e mâncat fără de urmă, — iar ploi aproape în nici o parte n'au căzut și era mare lipsă de ele, căci sămănăturile odată răsărite primejdia din partea șoarecilor nu mai era mare. Economii stau neștiutori și fără poavă în fața acestui năcaz, — și lor nici nu li să poate băga de vină fiindcă în zadar ar voi ei să-și ajute, că nu știu cum.

Nu putem înțelege însă nepăsarea din partea direcțiilor și a ministerului de agricultură, a cărui datorie ar fi ca să ia măsurile de lipsă pentru îndrumarea și ajutarea economiilor. Antistiile comunale au datoria de a-se îngriji de stîrpirea omidei, nu înțelegem de ce nu s'ar putea face tot astfel și cu stîrpirea șoarecilor, cîtă vreme a azi pagubele pricinuite de ei sunt mai mari decît a făcut omida vre odată.

Reuniunile economice încă ar avea datoria să fie în ajutorul economilor.

De vânzare. În comitatul Hunedoara, în apropiere de gara Piski, e de vânzare o moșie de aproape 600 jug. catastrale. Doritorii pot primi informațiuni dela banca „Agricola“, din Hunedoara (Vajdahunyad).

Prețul bucatelor.

În piața Orăștiei:

Grâu,	maja m.	17—18 cor.
Cucuruz	„	11—12 „
Ovăs	„	13—13½ „
Orz	„	11—12 „
Mere după soi	„	15—50 „
Nuci	„	50—80 „

În Budapesta:

Grâu	maja m.	cor. 20—20
Cucuruz	„	11—11.50
Ovăs	„	15—16
Orz	„	13½—14½

„Tipografia Nouă“, Orăștie.